

Haluatko yrityksen, jolla ei ole menestymisen mahdollisuuksia?

29.10.2024

Lukuisat suomalaiset yritykset etsivät lähitulevaisuudessa uutta omistajaa. Se voi tapahtua sukupolvenvaihdoksen kautta, jolloin omistajan lähipiiri jatkaa yrityksen toimintaa. Omistajuuden siirto voi tapahtua myös yrityksen työntekijöiden ostaessa sen määräysvallan. Lisäksi yritys voi laittaa liiketoimintansa myyntiin, tavoitteenaan löytää ulkopuolinen jatkaja. Kaikkia näitä vaihtoehtoja yhdistää yksi yhteinen nimittäjä; omistajan vaihtuminen ja kysymys siitä, onko yritys sellaisessa kunnossa, jotta se voidaan siirtää kannattavasti uudelle omistajalle. Tässä artikkelissa luopujalla tarkoitetaan henkilöä, joka pyrkii myymään liiketoiminnan tai siirtämään sen muulla tavalla omistajanvaihdoksen kautta uudelle omistajalle. Jatkajalla taas tarkoitetaan henkilöä, joka on kiinnostunut ostamaan liiketoiminnan tai hankkimaan yrityksen omistuksen esimerkiksi sukupolvenvaihdoksen kautta.

Yrityksen omistajanvaihdoskunto luodaan jo perustettaessa

Uutta yritystä perustettaessa tulisi sen rakenne luoda heti alussa sellaiseksi, joka mahdollistaa tulevaisuuden omistajanvaihdoksen. Toisin sanoen, uusi yritys laitetaan omistajanvaihdoskuntoon heti ensin metreistä lähtien ja säilytetään se sellaisena läpi koko yrityksen elinkaaren. Joskus omistajanvaihdoksen aikajänne voi olla lyhyt, mutta usein hyvinkin pitkä. Siksi perustamisvaiheen suunnittelussa kannattaa keskittyä lähitulevaisuuteen. Suunnitelmat usein muuttavat muotoaan ja niitä pitää myös tarkastella uudelleen säännöllisin väliajoin. Väittäisin, että jokaisen uuden yrittäjän tärkeimmät tavoitteet ovat itsensä työllistäminen ja tehdä asiat paremmin kuin muut. Näiden lisäksi jokainen heistä toivoo siirtävänsä jossain vaiheessa

elämäntyönsä uudelle omistajalle ja saada samalla sijoittamalleen pääomalle hyvän tuoton. Nämä toiveet toteutuvat parhaiten, kun huolehditaan yrityksen jatkuvasta omistajanvaihdoskunnosta.

Mitä tarkoittaa yrityksen omistajanvaihdoskunto?

Kukaan ei halua sijoittaa pääomiaan sellaiseen yritykseen, joka on liian kallis suhteessa sen todellisiin tulevaisuuden näkymiin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että omistajanvaihdoksen kohteena olevan yrityksen tulee olla kiinnostava ja hyvin johdettu. Sen rakenteiden, koneiden, kaluston, palveluiden, tuotteiden, asiakkaiden ja sidosryhmäsuhteiden on oltava nykyaikaisessa kunnossa ja yrityksellä on oltava hyvät pitkänajan tuottomahdollisuudet. Omistajanvaihdos syntyy, kun luopuja pystyy ratkaisemaan jatkajan tarpeet ja ongelmat oikeaan hintaan. Koska vaatimukset ja odotukset omistajanvaihdoksen kohteena olevasta yrityksestä ovat usein moninaiset, on jatkajan ja luopujan löydettävä yhteinen näkemys. Myyjä ja ostaja kun eivät voi yksin päättää, mikä on toiselle sopivaa. Jos näkemykset eivät kohtaa ja ratkaisemattomia ongelmia on liikaa, jää omistajanvaihdos tekemättä.

Millainen on omistajanvaihdoskelpoinen yritys?

Omistajanvaihdoskelpoinen yritys on jatkajan näkökulmasta kokonaisuus, jolla on mahdollisuus menestyä myös tulevaisuudessa ja joka tuottaa sijoitetulle pääomalle kunnon tuoton. Liian usein omistajanvaihdoskuntoinen yritys on luopujan näkökulmasta itselleen voittoa tuottava kokonaisuus, jonka tulevaisuuden näkymät perustuvat pelkästään viimeisimpään tilinpäätökseen mutta ei nähdä, mitkä ovat yrityksen tulevaisuuden todelliset mahdollisuudet. Jatkaja kun ei halua ostaa nykytilaa vaan sen tulevaisuutta. Moni luopuja ei myöskään osaa astua jatkajan saappaisiin kysyäkseen itseltään tärkeän kysymyksen: ”Olisinko itse valmis jatkamaan juuri tätä yritystä ja maksamaan siitä pyytämäni hinnan. Etenkin pienissä yrityksissä koko toiminta kulminoituu usein omistajan omaan osaamiseen ja työpanokseen, eikä tärkeää tietopääomaa ole hajautettu riittävästi työntekijöille tai dokumentoitu. Jos tämä kaikki katoaa, ei omistajanvaihdokselle ole lainkaan edellytyksiä. Siksi jokaisen yrityksen tulisi aina miettiä, mitkä ovat ne kokonaisuudet, joilla on oikeasti merkitystä omistajanvaihdoksen näkökulmasta?

Mitä yrityksen omistajanvaihdoskuntoon laittaminen tarkoittaa?

Yrityksen omistajanvaihdoskunto tarkoittaa aina strategista valintaa. Halutaan olla kokonaisuus, jolla on myös ulkopuolisen -tai jatkajan näkökulmasta sellaista arvoa, jota ei voi kopioida ja jonka voi kannattavasti ja turvallisesti siirtää uudelle omistajalle. Pienillä yrityksillä se tarkoittaa ensisijaisesti voittoa tuottavaa organisaatiota, joka sijoittaa voittovaransa koko elinkaarensa ajan yrityksen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen

ja henkilöstön hyvinvointiin. Toissijaisesti, kun yritys tuottaa riittävästi voittoa, myös yrittäjän oman varallisuuden kasvattamiseen. Mutta vain tässä järjestyksessä. Yleensä todellinen voitto realisoituu yrittäjälle vasta omistajanvaihdoksissa, joka vaatii onnistuakseen pitkäjänteisen, yritystä jatkuvasti kehittävän strategian. Loppukädessä yrityksen todellinen arvo mitataan markkinoilla, jossa tärkein kysymys on; onko yritys siinä kunnossa, että se kiinnostaa jatkajia ja jotta sen voi aidosti siirtää uusille omistajille?

Asetu tulevan omistajan rooliin

Lähes jokainen meistä miettii, ovatko hankittavan kohteen ominaisuudet oikeat suhteessa siitä pyydettyyn hintaan. Tämä sama pätee myös omistajanvaihdoksissa. Yrityksestään luopujien tulisi aina miettiä, onko yritys aidosti omistajanvaihdoskuntoinen niillä ehdoilla ja rakenteilla, joilla tarjoaa sitä ostettavaksi? Ja onko yrityksellä oikeasti elinmahdollisuuksia vielä viiden vuoden kuluttuakin omistajanvaihdoksesta? Liian usein yrityksestään luopuvat aloittavat liiketoiminnan henkisen alasajon jo vuosia ennen lopullista päätöstä, mikä tarkoittaa, ettei yrityksen kehittämiseen uhrata enää resursseja, koneet, laitteet ja palvelut vanhenevat käsiin, asiakaskunta ei uudistu ja se tärkein voimavara, henkilöstö sekä yrittäjä, jäävät ilman toiminnan uudistavaa koulutusta. Tällöin ollaan tilanteessa, jossa jatkajalla ei ole mitään ostettavaa ja yrityksen tulevaisuus on jonkun muun kuin omistajan käsissä.

Artikkeli on osa Euroopan unionin osarahoittamaa Ratkaisuja maaseudun koneyritysten jatkuvuuteen ja kilpailukykyyn – RATKI-hanketta.

Tutustu hankkeeseen**Mika Koivupuisto**
asiantuntija TKI
SeAMK